

Husitská teologická fakulta

Univerzity Karlovy

Státní závěrečná zkouška (magisterská)

Religionistika

Tematické okruhy:

Student si podle svého zaměření volí ze dvou okruhů:

a) **Religionistika: Podoby současných monoteistických náboženství;**

NEBO

b) **Religionistika: Aspekty současné spirituality.**

a) Religionistika: Podoby současných monoteistických náboženství

- 1. Židovské komunity v současnosti. Ultra-ortodoxní, ortodoxní, konzervativní, reformní a liberální komunity dnes, jejich vývoj a postoj k současné moderní společnosti; židovské komunity a jejich vztah ke Státu Izrael.**

Literatura:

BRENNER, Michael. *Zionism: A Brief History*. Princeton: M. Wiener, c2003. ISBN 978-1558763005, 184 stran.

DORFF, Elliot. *Conservative Judaism: Our Ancestors to Our Descendants*. National Youth Commission, United Synagogue of Conservative Judaism, 1996, s. 9–42.

HEILMAN, Samuel C. *Defenders of the Faith: Inside Ultra-Orthodox Jewry*. Berkeley: University of California Press, 2000. ISBN 978-0520221123, s. 3–46.

HIRSCH, Ammiel a Yosef REINMAN. *One People, Two Worlds: A Reform Rabbi and an Orthodox Rabbi Explore the Issues That Divide Them*. USA: Schocken Books, 2002. ISBN 0-8052-1140-3, 322 stran.

Doporučená literatura:

MEYER, Michael A. *Response to Modernity: a History of the Reform Movement in Judaism*. Detroit: Wayne State University Press, 1995. ISBN 0-8143-2555-6, 512 stran.

ELEFF, Zev. *Modern Orthodox Judaism: a Documentary History*. Philadelphia: Jewish Publication Society, 2016. ISBN 978-0827612570, 570 stran.

2. Role ženy v judaismu. Žena jako duchovní autorita. Proces zrovnoprávňování žen v rituálu a liturgii; otázka genderové vyváženosti v náboženské i sekulární sféře.

Literatura:

Biale, Rachel. *Women and Jewish Law*. New York: Schocken Books 1995. ISBN: 0-8052-1049-0, s. 3–43.

MARX, Dalia. Feminist Influences on Jewish Liturgy: The Case of Israeli Reform Prayer. In: *Bar-Ilan University: Sociological Institute for Community Studies*. Vol. 14, 2009, s. 1–16. Dostupné z: <https://opensiddur.org/miscellanea/egalitarianism-and-feminism/feminist-influences-on-jewish-liturgy-the-case-of-israeli-reform-prayer-by-dalia-marx/>.

NADELL, Pamela S. *Women Who would Be Rabbis: A History of Women's Ordination, 1889–1985*. New edition. Boston: Beacon Press, 1999. ISBN 0807036498, 324 stran.

Doporučená literatura:

BAKER, Adrienne. *The Jewish Woman in Contemporary Society. Transitions and Traditions*. NYU Press 1993. ISBN-10: 0814712118, 304 stran.

BIALE, Rachel. *Women and Jewish Law*. New York: Schocken Books 1995. ISBN: 0-8052-1049-0, s. 43–266.

EINSTEIN SCHORR, Rebecca, MENDELSON GRAF, Alysa (eds). *The Sacred Calling: Four Decades of Women in the Rabbinate*, CCAR Press, 2016; ISBN 978-0881232172, 840 stran.

HENKIN, Yehudah. *Responsa on Contemporary Jewish Women's Issues*. Ktav Publishing & Distributors Inc 2003, ISBN: ISBN-10: 0881257826. 223 stran.

3. Judaismus, sexuální orientace a genderová identita. Homosexuální, transgenderová a genderová problematika pohledem současného judaismu.

Literatura:

DORF, N. Elliot, NOVAK, David, MACKLER, Aaron L. Homosexuality: A Case Study in Jewish Ethics. *Journal of the Society of Christian Ethics*, vol. 28, No. 1 (Spring / Summer 2008), s. 225–235. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/23562843?seq=1#page_scan_tab_contents.

GREENBERG, Steven. *Wrestling with God and Men: Homosexuality in the Jewish tradition*. Updated ed. Madison, Wis: University of Wisconsin Press, 2004. ISBN 9780299190941, s. 3–262.

Doporučená literatura:

DZMURA, Noach. *Balancing on the Mechitza*. North Atlantic Books 2010. ISBN-10: 1556438133, 288 stran.

SLOMOWITZ, Alan, Alison Feit. *Homosexuality, Transsexuality, Psychoanalysis and Traditional Judaism*. Routledge 2019. ISBN 9781138749498, 334 stran.

STEIN, Abby. *Homosexuality, Transsexuality, Psychoanalysis and Traditional Judaism*. Dostupné z: <https://www.sefaria.org/sheets/31251?lang=bi>.

4. Sekulární teologie (teologie smrti Boha, křesťanský ateismus, procesuální teologie a teologie naděje)

Studijní literatura:

SMITH, David L. *Theologies of the 21st Century: Trends in Contemporary Theology*. (2014), 414 s.

VANHOOZER, Kevin J. (ed.). *The Cambridge Companion to Postmodern Theology*. (2003), 295 s.

Přednášky: Podoby současného křesťanství

5. Teologie osvobození (latinsko-americká a feministická teologie, Black Theology, Que-er Theology)

Studijní literatura:

SMITH, David L. *Theologies of the 21st Century: Trends in Contemporary Theology*. (2014), 414 s.

VANHOOZER, Kevin J. (ed.). *The Cambridge Companion to Postmodern Theology*. (2003), 295 s.

Přednášky: Podoby současného křesťanství

6. Postmoderní křesťanství (postmoderní filozofie, postliberalismus a postkonzervativismus v teologii)

Studijní literatura:

SMITH, David L. *Theologies of the 21st Century: Trends in Contemporary Theology*. (2014), 414 s.

VANHOOZER, Kevin J. (ed.). *The Cambridge Companion to Postmodern Theology*. (2003), 295 s.

Přednášky: Podoby současného křesťanství

7. Pohovořte o některých proudech moderního islámu (19.–20. století) a krátce je charakterizujte.

Literatura:

KROPÁČEK, Luboš, *Islámský fundamentalismus*, Praha: Vyšehrad, 1996, s. 11–33.

KROPÁČEK, Luboš, *Duchovní cesty islámu*, Praha: Vyšehrad, 2006, s. 257–273.

LEWIS, Bernard, *Kde se stala chyba?*, Praha: Volvox Globator, 2003, s. 25–44.

KEPEL, Gilles, *Cesta z chaosu*, Praha: Karolinum, 2021.

8. Pohovořte o jakémkoliv muslimském mysliteli z 19. a 20. století a zařadte jej do kontextu (al-Afghání, M. Abduh, R. Ridá, S. Qutb, M. Arkoun, M. M. Taha, T. Ramadán, N. Kermani, Chomejní, Abdolkarím Sorúš a M. Iqbál)

Literatura:

KROPÁČEK, Luboš, *Duchovní cesty islámu*, Praha: Vyšehrad, 2006, s. 257–273.

KROPÁČEK, Luboš, *Moderní islám I–II*, Praha: FF UK, 1971–1972, passim.

KROPÁČEK, Luboš, „Moderní islámské výklady Koránu. Tendence, překlady a spory“, in: Jiří Hanuš a kol., *Boží slovo a slovo lidské*, Brno: CDK, 2012, s. 50–71.

ESPOSITO, John L. – VOLL, John O., *Makers of Contemporary Islam*, Oxford: University Press, 2001, passim.

9. Co je to evropský islám? Charakterizujte ho a zařadte do kontextu.

Literatura:

HILLENBRANDOVÁ, Carole, *Islám. Historie, současnost a perspektivy*, Praha: Paseka, 2017, s. 247–257.

KROPÁČEK, Luboš. „Půlměsíc na severní obloze. Muslimové v zemích Evropské unie“, in: Kropáček, Luboš et al., *Variace na Korán: islám v diaspoře*, Praha: OÚ AV ČR, 1999, s. 13–52.

ESPOSITO, John L., *Čo by každý mal vedieť o isláme*, Sarajevo: CNS, 2018, s. 259–280.

ESPOSITO, John L. (ed.). *The Oxford Encyclopedia of the Modern Islamic World*. Oxford: Oxford University Press, 1995 (vol. 1: Abba-Fami; vol. 2: Faqi-Leba; vol. 3: Libe-Sare; vol. 4: Sata-Zurk), passim.

KLAPETEK, Martin, *Muslimské organizace v Německu, Rakousku a Švýcarsku*, Brno: CDK 2011.

Sledujte aktuální zprávy na internetu.

b) Religionistika: Aspekty současné spirituality

1. Nová náboženská hnutí a jejich vývoj.

Charakteristika nového náboženského hnutí, jeho vznik (včetně fenoménu charismatizace), udržování (mechanismy oddanosti, změna typu autority) a vývoj (denominalizace, radikalizace).

Literatura:

COWAN, Douglas E. – BROMLEY, David G., *Sekty a nová náboženství*, Praha: Grada 2013, s. 11–28.

VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*, Brno: L. Marek 2009, s. 35–44 a 326–363.

2. Nová náboženská hnutí v konfliktu.

Příčiny a typy konfliktů nového náboženského hnutí a okolní společnosti, příčiny vzniku násilných událostí.

Literatura:

VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*, Brno: L. Marek 2009, s. 35–44 a 363–393.

VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Nová náboženství a násilí*, Praha: Karolinum 2017.

3. Nová náboženská hnutí a milenialismus.

Typy milenialismu, role milenialismu při vzniku nového náboženského hnutí, milenialismus ve vývoji nových náboženských hnutí, proměny milenialismu.

Literatura:

VOJTÍŠEK, Zdeněk, „Koncepce milenialismu“, in: OSTŘANSKÝ, Bronislav (ed.), *Konec tohoto světa. Milenialismus a jeho místo v judaismu, křesťanství a islámu*, Praha: Dingir 2012, s. 7–37.

VOJTÍŠEK, Zdeněk, „The Grail Movement. The Never-Ending Story of Millennial Expectations“, in: VOJTÍŠEK, Zdeněk et alii, *Millennialism. Expecting the End of the World in the Past and Present*, Praha: Dingir 2013, s. 39–49.

4. Neobvyklé formy náboženství v populární kultuře.

Co jsou to fikční nebo „hyperreálná“ náboženství a jak je charakterizovat.

Literatura:

Adam Possamai, *Religion and Popular Culture: A Hyper-Real Testament*, Brüssel: P.I.E. Peter Lang S.A. 2012, 180 p.

Terry Ray Clark a Dan W. Clanton (eds.), *Understanding Religion and Popular Culture: Theories, Themes, Products, and Practices*, New York and London: Routledge 2012, s. 41–88.

Markus Altena Davidsen, „Fiction-based Religions: Conceptualising a new category against history-based religion and fandom“, in Steven Sutcliffe and Carole M. Cusack, *Invented Religions*, London and New York: Routledge 2016, s. 26–43.

Teemu Taira, „The Category of 'Invented Religion': A New Opportunity for Studying Discourses on 'Religion'“, in Steven Sutcliffe and Carole M. Cusack, *Invented Religions*, London and New York: Routledge 2016, s.125–141.

5. Média a transmédia.

Charakterizujte význam masových médií pro náboženství zvláště s ohledem na transmediální fikční světy.

Douglas Kellner, „Reflections on Modernity and Postmodernity in McLuhan and Baudrillard“, in: Paul Grosswiler (ed.), *Transforming McLuhan: Cultural, Critical and Postmodern Perspectives*, New York: Peter Lang Publishing 2010, s. 179–202.

Rachel Wagner, *Godwired: Media, Religion, and Culture*, New York: Routledge 2011, s. 16–98.

Lance Strate, „Studying Media as Media: McLuhan and the Media Ecology Approach“, in: Paul Grosswiler (ed.), *Transforming McLuhan: Cultural, Critical and Postmodern Perspectives*, New York: Peter Lang Publishing 2010, s. 67–80.

6. Tradiční náboženství v kyberprostoru.

Charakterizujte nejvýznamnější výzvy a obtíže, jimž čelí tradiční náboženství při vstupu do kyberprostoru, a uveďte konkrétní příklady.

Pauline Hope Cheong et al., *Digital Religion, Social Media and Culture*, New York: Peter Lang 2012, s. 25–42, 64–96.

Heidi A. Campbell, "Understanding the Relationship Between Religion Online and Offline in a Networked Society", *Journal of the American Academy of Religion* 80 (1, 2012), s. 1-30.

Heidi A. Campbell (ed.), *Digital Religion: Understanding Religious Practice in New Media Worlds*, New York: Routledge 2013, s. 25–118, a další dle výběru konkrétních příkladů.

Heidi A. Campbell, *When Religion Meets New Media*, New York: Routledge 2010, 222 p.

7. Tradice západního esoterismu a její současné podoby

Hlavní charakteristiky tradice západního esoterismu, vznik a vývoj tradice, směry, společenství, představitelé, současné podoby esoterické tradice, česká společenství a čeští představitelé

Literatura:

GOODRICK-CLARKE, Nicholas, *Západní esoterické tradice*, Praha: Grada 2011.

NAKONEČNÝ, Milan, *Novodobý český hermetismus*, Praha: Vodnář 1995.

8. Vztahy mezi příslušníky monoteistických náboženství v minulosti a v současnosti.

Antisemitismus a antiislamismus a způsoby jejich překonávání v historii i současnosti. Abrahámovská ekumena. Iniciativy a dokumenty.

Literatura:

KUSCHEL, Karl-Josef, *Spor o Abrahama*, Praha: Vyšehrad 1997, s. 31–221.

HOŠEK, Pavel, *Na cestě k dialogu*, Praha: Návrat domů 2005.

9. Osobnosti rozvíjení vztahů mezi stoupenci různých tradic ve 20. a 21. století.

Karl Rahner, Wolfhart Pannenberg, Wilfred Cantwell Smith, Hans Küng a další.

Literatura:

HOŠEK, Pavel, *Na cestě k dialogu*, Praha: Návrat domů 2005, s. 128–146.

ŠTAMPACH, Ivan, „Küngova koncepce mezináboženských vztahů ve srovnání s jinými pojetími“, in: FLOSS, Karel et alii, *Hans Küng, teolog na hraně*, Praha: Dingir 2008, s. 65–91.

FLOSS, Karel, „Wilfred Cantwell Smith a vývoj ekumenických iniciativ Hanse Künga“, in: FLOSS, Karel et alii, *Mezináboženský dialog*, Praha: Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů 2007, s. 9–20.

HOŠEK, Pavel, „Towards a dialogical 'global theology': Wolfhart Pannenberg and Wilfred Cantwell Smith“, in: FLOSS, Karel et alii, *Mezináboženský dialog*, Praha: Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů 2007, s. 29–46.

V Praze dne 30. 9. 2022